

УДК 658.14

**ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СУТНОСТІ ТА ОСОБЛИВОСТЕЙ
ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ
СЬОГОДЕННЯ**

А. О. Туровська

студентка 2 курсу, група М-21, навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Науковий керівник – асистент О. І. Панасюк

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

У статті представлені результати аналізу поняття фінансових ресурсів та особливостей їх формування в умовах сьогодення з метою щоденного прийняття управлінських рішень стосовно формування і використання цих ресурсів.

Ключові слова: фінансові ресурси, грошові кошти, ринкова економіка, підприємство.

В статье представлены результаты анализа понятия финансовых ресурсов и особенностей их формирования в условиях настоящего времени с целью ежедневного принятия управленческих решений относительно формирования и использования этих ресурсов.

Ключевые слова: финансовые ресурсы, денежные средства, рыночная экономика, предприятие.

The article presents the results of the analysis of the concept of financial resources and features of their formation in the conditions of the present time in order to everyday management decision-making concerning the formation and use of these resources.

Keywords: financial resources, funds, market economy, the company.

Проблема визначення соціально-економічної сутності фінансових ресурсів підприємств в контексті сталого розвитку економіки держави займає важливе місце в економічній науці.

На сьогоднішній день «фінансові ресурси» – одна з найбільш уживаних економічних категорій у понятійному апараті практичного менеджменту й економічної науки. Тому кожен дослідник приділяє особливу увагу питанням фінансової теорії та фінансового менеджменту.

Значний внесок у дослідження даної проблеми зробили українські та зарубіжні вчені-економісти [1-12]: О.Д. Василик, С.І. Юрій, Т.О. Кізіма, Н.П. Злепко, М.М. Тріпак, М.Я. Коробов, О.М. Бандурко, П.І. Орлов, К.Я. Петров, С.В. Мочерний, Г.Я. Шахова, А.І. Балабанова, В. Опарін, Л. Лахтіонова, В. Белоліпецький, І. Мерзляков, С.В. Хачатурян, П.А. Стецюк та інших. Аналіз теоретичних та практичних публікацій свідчить про те, що питання залишається дискусійним.

На сьогодні дискусії між українськими та зарубіжними вченими щодо дефініції «фінансові ресурси» потребують детальнішого розгляду генезису сприйняття й формування наукової думки про фінансові ресурси, які орієнтовані на задоволення інтересів суспільства в цілому та підприємства зокрема.

Метою даної статті є визначення соціально-економічної сутності фінансових ресурсів та особливостей їх формування в умовах мінливої економіки.

Перехід України до ринкової економіки тісно пов'язаний з необхідністю вдосконалення економічного поняття фінансових ресурсів, обґрунтування його функціональних засад.

Аналізуючи існуючі визначення поняття «фінансові ресурси» можна відзначити, що серед українських та зарубіжних вчених-економістів досі не існує одностайної думки відносно визначення цього терміна та його ролі у процесі функціонування будь-якого

суб'єкта господарювання. Така неоднозначність відображає, по-перше, відірваність вітчизняної економічної науки від тих процесів, перетворень і явищ, які нині відбуваються в українській економіці, а по-друге, це свідчить про певне нерозуміння функціонування ринкової економіки та її законів, які поступово, але неухильно приходять на зміну командно-адміністративній системі, або ж принаймні про невдалу спробу поєднати закономірності цих двох систем в єдиному симбіозі.

Крім того, фінансові ресурси в інтерпретації дослідників виступають як суми грошових коштів, грошових надходжень, доходів або фондів грошових коштів, проте жодне із них не конкретизує розміру фінансових ресурсів. Ще однією проблемою є і те, що серед вчених-економістів немає єдиної точки зору щодо форми існування фінансових ресурсів підприємства. Так, одні надають перевагу фондовій формі, другі вважають, що основою є нефондова форма, а треті поєднують ці форми. Також слід відмітити, що визначення фінансових ресурсів, які зводяться до формування фондів коштів, значно скорочує склад цих ресурсів, оскільки в розпорядженні підприємства можуть бути кошти в обох формах. До речі, поняття «кошти» значно ширше, ніж «фінансові ресурси» [7], які на відміну від коштів виражають не зміну форм вартості, а фінансовий результат процесу відтворення.

Отже, як бачимо, фінансові ресурси – це досить розширена економічна категорія, яка ототожнюється з поняттям капіталу підприємства, адже так само лежить в основі формування та ефективного функціонування певних суб'єктів господарювання. Проте найбільш правильним та обширним визначенням, яке досить точно та чітко пояснює економічний зміст даного терміну є визначення, яке було розроблено та запропоновано такими науковцями, як Н.Н. Пойда-Носик і С.С. Грабарчук [8]. Його зміст полягає у наступному: під фінансовими ресурсами на сьогодні слід розуміти сукупність усіх грошових ресурсів, які надійшли на підприємство за певний період або на певну дату у процесі реалізації продукції (товарів, робіт, послуг – операційна діяльність), основних і оборотних засобів (інвестиційна діяльність) і видачі зобов'язань (майнових і боргових – фінансова діяльність).

У процесі проведеного дослідження щодо розкриття економічного змісту терміну «фінансові ресурси підприємства» на основі аналізу сучасних підходів до визначення даної економічної категорії, можна сформулювати наступне визначення поняття фінансових ресурсів підприємства: сукупність грошових коштів підприємства фондового та не фондового характеру, які утворюються в процесі розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту і використовуються для споживання, трансформації в інші види ресурсів або виконання фінансових зобов'язань.

Вивчення точок зору фахівців щодо визначення економічної природи «фінансових ресурсів» дозволяє виділити такі основні характеристики фінансових ресурсів підприємств:

- фінансові ресурси мають стадію утворення;
- фінансові ресурси відображають відношення до власності;
- фінансові ресурси мають джерела формування і цілі використання;
- від джерел формування та напрямів використання залежить структура фінансових ресурсів.

Згідно визначень поняття «фінансові ресурси» можна вирізнити такі функціональні особливості фінансових ресурсів:

- забезпечення розширеного відтворення та фінансування загальнодержавних витрат;
- забезпечення безперервності розширеного відтворення та задоволення інших суспільних потреб;
- виконання фінансових зобов'язань, здійснення витрат із розширеного відтворення та економічного стимулювання працівників;
- виконання статутних цілей підприємства;
- формування доданої вартості;

- джерело відшкодування вибуття та капітального ремонту основних фондів, забезпечення розширеного відтворення та задоволення суспільних потреб.

Перехід до ринкових умов господарювання потребує нових підходів до формування фінансових ресурсів підприємств. Важливу роль при цьому відіграє визначення оптимальної структури джерел їх утворення.

Фінансові ресурси підприємства формуються під час заснування підприємств, утворюються за рахунок власних та прирівняних до них коштів, мобілізуються на фінансовому ринку, надходять у порядку розподілу грошових надходжень. Фінансові ресурси, що формуються на рівні підприємств, забезпечують можливість здійснення виробництва продукції, інвестування, формування оборотних коштів, створення фондів економічного стимулювання, виконання зобов'язань перед бюджетом, фінансово-кредитною системою, постачальниками та працівниками, здійснення міжгосподарських розрахунків. Їх рух опосередковує рух матеріальних та трудових ресурсів, необхідних складових організації виробничого процесу.

Як показав аналіз, дослідженням даної проблеми займалася значна кількість науковців, однак за останні роки досі не сформованого єдиного підходу до визначення сутності фінансових ресурсів. Це зумовлено не тільки розбіжностями у поглядах різних вчених на цю проблематику, а і складністю самої економічної категорії «фінансові ресурси».

В цілому, проаналізувавши погляди вітчизняних та закордонних дослідників, підходи щодо визначення сутності та економічної природи фінансових ресурсів, на нашу думку, їх можна згрупувати так:

- група 1 – розглядає фінансові ресурси як сукупність усіх грошових коштів у фондовій та нефондовій формі, що є у розпорядженні підприємства;

- група 2 – визначає фінансові ресурси як фонди грошових коштів з певним цільовим призначенням, тобто за цим підходом фінансові ресурси існують тільки у фондовій формі та використовуються за цільовим призначенням;

- група 3 – виокремлюють лише певну частину з фінансового або грошового потоку підприємства, яка може вважатись фінансовими ресурсами.

Таким чином, проведений аналіз свідчить, що формування та використання фінансових ресурсів мають важливе значення для функціонування і розвитку підприємства. Адже достатній розмір фінансових ресурсів забезпечує: стабілізацію обсягів виробництва, а також можливість його розширення; високий, проте не повний рівень використання виробничих потужностей; достатній рівень забезпечення організації матеріальними ресурсами, а, отже, здатність у процесі виробництва відшкодувати авансовані фінансові ресурси в обсязі, що не буде поступатися використаному.

Список використаних джерел:

1. Балабанов А. И. Финансы / А. И. Балабанов, И. Т. Балабанов. – СПб. : Питер, 2000. – 192 с.
2. Белолипецкий В. Финансовые ресурсы и их превращенные формы / В. Белолипецкий, И. Мерзляков // Аудитор. – 1998. – № 5. – С. 51-55.
3. Василик О. Д. Теорія фінансів : Підручник / О. Д. Василик. – К. : НІОС, 2000. – 416 с.
4. Економічна енциклопедія: у 3 т. / редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) [та ін.]. – К. : Академія, 2002. Т. 3. – 2002. – 952 с.
5. Коробов М. Я. Фінансова діяльність підприємства : Підручник / М. Я. Коробов, О. М. Бандурка, П. І. Орлов, К. Я. Петрова. – К. : Либідь, 2002. – 384 с.
6. Крайник О. П. Фінансовий менеджмент : Підручник / О. П. Крайник, З. Н. Клепікопа. – Львів : Національний університет «Львівська політехніка», «Інтелект + ШК». – К. : Дакор, 2000. – 260 с.
7. Майстро С. В. Стратегія державного регулювання розвитку агропромислового комплексу України в умовах глобалізації / С. В. Майстро // АПК: Економіка, управління. – 2009. – № 1. – С. 65-76.
8. Пойда-Носик Н. Н. Фінансові ресурси підприємства / Н. Н. Пойда-Носик, С. С. Грабарчук // Фінанси України. – 2003. – № 1. – С. 96-103.
9. Стецюк П. А. Економічна сутність фінансових ресурсів / П. А. Стецюк // Фінанси України. – 2007. – № 1. – С. 129-143.
10. Фінанси : Навч. посіб. / С. І. Юрій, Т. О. Кізіма, Н. П. Злепко, М. М. Тріпак ; за ред. С. І. Юрія. – Тернопіль : Карт-Бланш, 2002. – 357 с.
11. Хачатурян С. В. Сутність фінансових ресурсів та їх класифікація / С. В. Хачатурян // Фінанси України. – 2003. – № 4. – С. 77-81.
12. Шахова Г. Я. Финансовые ресурсы в системе макроэкономических взаимосвязей / Г. Я. Шахова // Финансы. – 1993. – № 3. – С. 3-11.